

Sakramenti

Za vrijeme svoga zemaljskoga života Isus je, riječima i djelima, ljudima donosio spasenje. Sada to isto spasenje daje u sakramentima, Božjim remek-djelima. Primati sakramente, znači susresti Krista. Krist je utemeljio svih sedam sakramenata, a Crkva je tijekom vremena pobliže odredila način slavljenja. Sakramenti su povezani sa svim razdobljima i važnim trenucima ljudskoga života. Sukladno tome, sakramenti se dijele u tri skupine: sakramente kršćanske inicijacije, sakramente ozdravljenja te sakramente u službi zajedništva i poslanja vjernika.

inicijacija (lat. *initium* – početak), znači: 1. uvođenje, posvećivanje, upućivanje (u neke tajne); 2. kod primitivnih naroda svečanost kojom se mladež (muška i ženska) proglašava punopravnim članovima plemenske zajednice (oko 13. godine života).

»Sakramentima kršćanske inicijacije, tj. krštenjem, potvrdom i euharistijom, postavljaju se temelji cjelokupnoga kršćanskog života.«

KKC, 1212

Povijest čovječanstva je zabilježila kako su razne kulture i civilizacije na poseban način obilježavale značajne trenutke u procesu rasta i dozrijevanja osobe, izrastanja u zrelu osobnost. Slično se događa i na religioznom području. Riječ je o sakramentalnom procesu u koji ulaze oni koji uistinu žele biti uvedeni u kršćanski život. Taj proces označuju unutarnju preobrazbu koju Bog izvodi u čovjeku **preko sakramenata kršćanske inicijacije**. Osim toga, taj proces uključuje i čovjekov odgovor u smislu sudjelovanja u cijelom tom procesu, osobnog vjerovanja i kršćanskog ponašanja unutar Crkve.

Krštenje – novo rođenje u Duhu

»Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeći ih čuvati sve što sam vam zapovjedio!«

Mt 28,19-20

U ovim riječima Uskrsloga Isusa Crkva je prepoznala Isusovu ustanovu sakramenta krštenja. Od silaska Duha Svetoga, od prve Pedesetnice, oni koji su poverovali riječima apostola, primali su krštenje kao **početak novog života** i kao **znak pripadnosti Crkvi**. Krštenje je čin koji zadire u dubinu ljudskog postojanja. Krštenjem čovjek biva uronjen u nepresušno vrelo života, koji je Isusova smrt i uskrsnuće – najveći čin ljubavi u čitavoj ljudskoj povijesti. Zahvaljujući toj ljubavi čo-

Fra Angelico, *Preobraženje*

vjek može živjeti novim životom, nije više u vlasti zla, grijeha i smrti, nego u zajedništvu s Bogom. Uistinu oni koji su kršteni u Krista Isusa, u smrt su njegovu kršteni. Zato jedno s njim ukopani su u smrt da kao što je Isus slavom Očevom bio uskrišen od mrtvih i krštenici tako kroče novim životom (usp. Rim 6,3-5).

Krštenje obilježava kršćanina

neizbrisivim duhovnim pripadnosti Kristu. Stoga, jednom podijeljeno krštenje ne može se ponoviti. Krsnim pečatom kršćanin je postao drugi Krist. Taj se pečat ne da izbrisati nikakvim grijehom.

Sakrament pritielovljenja Crkvi

Sveto je krštenje »sakrament vjere« te je zato temelj cijeloga kršćanskog života, vrata sakramentalnog i nadnaravnog života. Ako se prima u ranom djetinjstvu, za nj se ne traži nikakva priprema. No, krštenje nikada ne smije ostati »mrtvi« sakrament. Naprotiv on za vjernike znači život, jer na kršćaninu ostaje da živi svoje krštenje. Kao »rod izabrani, kraljevsko svećenstvo, sveti puk, narod stečeni« kršćani su pozvani naviještati silna djela Onoga koji ih iz tame pozva k divnom svjetlu svojemu (usp. 1 Pt 2,9). Po krstu pritielovljeni Crkvi, vjernici primaju sakramentalni biljeg koji ih posvećuje. Krštenje ih osposobljuje i obvezuje na služenje Bogu aktivnim sudjelovanjem u svetom bogoslužju Crkve. Obvezuje ih i na izvršavanje njihova krsnog tj. općeg svećeništva prema kojem je svaki vjernik dužan pred ljudima isповijedati kršćansku vjeru, koju je primio od Boga preko Crkve (usp. LG, 11), svjedočanstvom sveta života i djelotvorne ljubavi.

Učinci krsne milosti

Kao što je tjelesno rođenje uvjet prirodnoga, naravnog života, tako je krštenje **uvjet** duhovnoga, nadnaravnog, odnosno **božanskoga života**. Po njemu se Isus rađa u nama i mi u njemu. Po njemu postajemo **djecom Božjom**, hramom Duha Svetoga, **baštinicima neba i članovima Crkve**. Značenje i milost sakramenta krštenja očituje se i u obredima njegova slavlja. Od svojih početaka do danas, Crkva podjeljuje krštenje trostrukim **polijevanjem vode na glavu uz riječi**: »(Ime), ja te krstim u ime Oca, i Sina, i Duha Svetoga«. Vidljivim znakovima sakramentalnog obreda simbolički se označuju različiti krsni učinci:

»Tko uzvjeruje i pokrsti se, spasit će se, a tko ne uzvjeruje, osudit će se.«
Mk 16,16

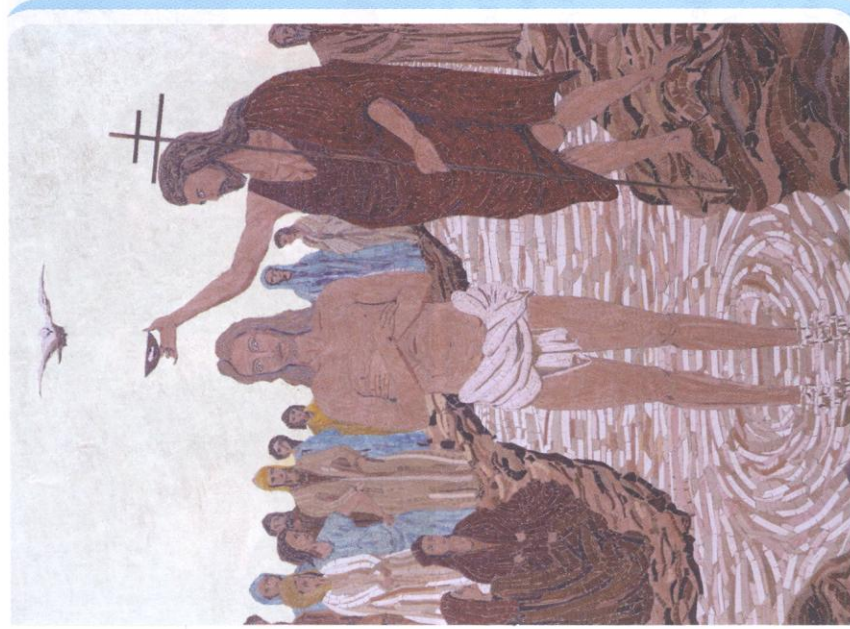
»Zaista, zaista kažem ti: ako se tko ne rodi iz vode i Duha, ne može ući u kraljevstvo Božje.«
Iv 3,5

»Grčka riječ *baptizein* – odakle latinski izraz *baptismus* – znači 'uroniti', 'uranjati'. Uranjanje u vodu – što je središnji obred krštenja – označuje ukop katekumena u smrt Kristovu, odakle on ustaje, po uskrsnuću s Njime, kao novo stvorenje.«
KKC, 1214

U hrvatskom i drugim slavenskim jezicima riječ *krstiti* (krst, krštenje) pobilje znači: *unijeti u Krista, učiniti (nekoga) Kristovim*.

- **uranjanje u vodu** označuje smrt grijeha, čišćenje od grijeha, ali i obnavljanje i novo rođenje u Duhu Svetom;
- **znak križa** ističe pečat Krista na onome koji će mu upravo pripasti, te označuje milost otkupljenja koju nam je Krist svojim križem zaslužio (KKC, 1235);
- **bijela haljina** označuje nevinost koju je krštenik zadobio krštenjem po kojem se »Kristom uskrsnuo na novi život i jer se krštenjem opraštaju svi grijesi (ako se krsti odrasla osoba) kao i sve kazne za grijeh«;
- **svijeća**, zapaljena na uskrsnoj svijeći, označuje da je Krist novokrštenika prosvijetlio svojom božanskom svjetlošću (KKC, 1243).

Krštenje je sakramentalna veza jedinstva među svima koji su njime preporođeni. S pravom se krštenici rese kršćanskim imenom, te su svi braća i sestre u Gospodinu, sinovi Božji po vjeri u Krista (usp. Gal 3,26). Vjernik koji ostane vjeran zahtjevima svoga krštenja, moći će preminuti obilježen znakom vjere, iščekujući blaženo gledanje Boga u raju – kao dovršenje i ispunjenje vjere koju je na krštenju primio.

Milan Nadinić, Krštenje Isusovo

Vrste i službenici krštenja

Razlikuje se trostruko krštenje. Redovito je **krštenje vodom**, polijevanjem ili uranjanjem. Katekumeni koji se pripremaju na krštenje i prije krštenja vodom preminu, primaju **krštenje željom**. Crkva vjeruje da se među spašenima mogu naći svi koji su tražili istinu i vršili volju Božju. Pretpostavlja se da bi te osobe željele biti krštene, da su imale priliku upoznati da je krštenje nužno za spasenje (usp. KKC, 1260). Kod **krštenja krvlju** riječ je o onima koji kao pripravnici čekaju krštenje, a u međuvremenu podnesu krvproliće za Krista. Tko, dakle, nekršten u mučeništvom posvjedoči svoju vjeru, kršten je krstom krvi.

Krštenje može primiti svaki čovjek, i samo čovjek, koji još nije kršten. Krštenje se podjeljuje i djeci prema želji i vjeri njihovih roditelja, ili onih koji se za njih životno brinu. **Redoviti službenici krštenja jesu biskup, svećenik i đakon**. U slučaju opasnosti od smrti može krstiti svatko, čak i nekrštena osoba, uz uvjet da pritom ima ispravnu nakanu: učiniti ono što čini Crkva kad krsti (polijevanje vodom) i primijeniti trojstvenu krsnu formulu. Ako, međutim, taj krštenik preživi, dužan je, što prije, pristupiti cjelovitom obredu krštenja u crkvi.

katekumenat (grč. *katehēin* – poučavati, učiniti da odzvanja), poučavanje kandidata koji žele primiti sakramente kršćanske inicijacije. U prvim kršćanskim vremenima su to bili odrasli katekumeni, a priprema je trajala tri godine.

»Duh svoj udahnut ću u vas da hodite po mojim zakonima i da čuvate i vršite moje naredbe.«

Ez 36,27

Darovi Duha za rast i hod u Duhu

Prijelaz iz vremena djetinjstva u vrijeme odrastanja i mladenaštva obilježen je preuzimanjem odlučujuće uloge u vlastitom životu. Zahtjev tog vremena je i (o)čuvanje vjere primljene na krštenju. U želji da (p)ostane njen neustrašiv svjedok mladi čovjek pristupa **sakramentu potvrde**. Taj sakrament donosi **povećanje krsne milosti** jer čvršće združuje s Kristom; privodi punini **povezanost s Crkvom**; podjeljuje **osobitu snagu Duha Svetoga** da bi mogao uvjerljivije riječju i djelom širiti i braniti svoju vjeru, ispovijedati Kristovo ime i nikada se ne stidjeti njegova križa (usp. KKC, 1303).

Krizma se podjeljuje samo jedanput, jer utiskuje u dušu neizbrisiv duhovni biljeg, što znači da je Krist kršćanina zauvijek obilježio pečatom i snagom svoga Duha (usp. KKC, 1304).

Slavlje potvrde

Potvrdom (krizmom) nastavlja se i **dopunjuje posvećenje** koje je započelo krštenjem. Kad se netko krsti kao odrasla osoba, krizma se podjeljuje odmah poslije krštenja, a isto se slavlje dovršava euharistijom. To su tri temeljna sakramenta koji potpuno uvode čovjeka u Crkvu i njezina duhovna dobra, iznutra ga izgrađuju i osposobljuju za život po vjeri. Kad se potvrda slavi odijeljeno od krštenja, obredno slavlje započinje obnovom krsnih obećanja i ispoviješću vjere potvrđenika. »Tako je jasno da se potvrda nadovezuje na krštenje« (KKC, 1298). Potvrđenik pri punoj svijesti i odgovornosti osobno prihvaća ono što je na krštenju primio pristankom svojih roditelja, kumova i svoje kršćanske zajednice.

Sakrament potvrde u pravilu **podjeljuje biskup**, no ukoliko smatra potrebnim, može ovlastiti i nekog svećenika. Djelitelj sakramenta potvrde najprije **polaže ruke** nad sve krizmanike izgovarajući **posvetnu molitvu**, a potom pojedinačno »mazanjem krizmenim uljem na čelo potvrđenika«, **izgovora riječi**: »Primi pečat Dara Duha Svetoga!« Sakramentalni obred završava znakom mira kojim se označuje i očituje crkveno zajedništvo s biskupom (usp. KKC, 1300-1301).

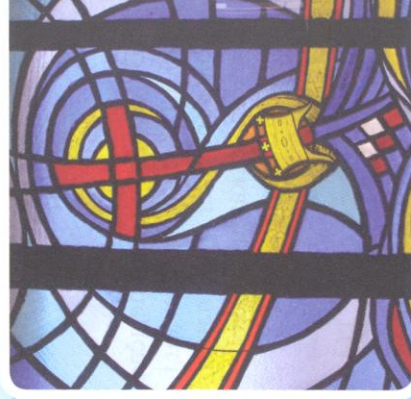
Svjedočenje vjere

U sakramentu potvrde krizmanik prima posebne darove Duha Svetoga, da bi ispunio svoje poslanje u Crkvi i u svijetu. Duh potvrđenika čini sposobnim da svijet i događaje prosuđuje sa stajališta vjere. On ga trajno potiče da se ponaša kao pravo »dijete Božje« i da živi kao odrasla osoba. Duh osposobljava potvrđenika za vježbanje novog ponašanja i razvijanje novih moralnih i duhovnih sposobnosti. Riječ je o preuzi-

Na putu rasta vjere novokrštenika, odnosno krizmanika vrlo važnu ulogu ima kum ili kuma. Ta osoba bi trebala biti živi svjedok vjere spsobna pružiti duhovnu pomoć na putu kršćanskog života onima s kojima je veže kumstvo. (usp. KKC 1255; 1311)

potvrda (*firma*, od lat. *confirmatio* – potvrđivanje, jačanje), sakrament inicijacije u kojem Duh Sveti silazi na krizmanika, utvrđuje ga i jača kako bi životom svjedočio za Krista.

krizma (grč. *hrisma* – ulje pomazanja, *hrístós* – pomazanik), maslinovo ulje pomiješano s balzomom. Simbol je radosti, snage i zdravlja. Tko je pomazan krizmom, treba širiti »Kristov miris« (2 Kor 2,15).

Zdravka S. Milić, detalj vitraja (crkva Gospe Velikoga hrvatskog krsnog zavjeta, Knin)

Ivica Šiško, Krštenje Isusovo

»Da više ne budemo nejačad
kojom se valovi poigravaju i
koje goni svaki vjeter nauka
u ovom kockanju ljudskom,
u lukavosti što put krči
zabludi.«

Ef 4,14

manju odgovornosti za svoj život, o brizi za njegov cjelovit rast i razvoj. Krizma nalaže revniji **apostolat u Crkvi**, u onom obliku koji odgovara osobnom pozivu svakoga čovjeka. Naime, svaki čovjek ima poslanje. Svatko na svoj način može biti misionar Božjega kraljevstva. Duh potvrđenika potiče i daje mu snagu da se založi za dobro ljudi i za napredak zajednice. Potvrda jača čovjeka u njegovu kršćanskom životu i posređuje mu po Duhu Svetome sposobnost tako da u ovom, često bezdušnom, svijetu zadrži svoje stajalište, poštuje zadanu riječ i živi snagom Duha Svetoga.

Put dozrijevanja u vjeri

Život po programu sakramenta krštenja, a osobito krizme znači: **uzeti svoj vlastiti život u ruke**, nositi se s problemima svijeta oko sebe, učiniti da taj svijet postane humaniji, pravedniji, prikladniji za obitavanje. Takav život mora uroditi plodovima »ljubavi, radosti, mira, velikodušnosti, uslužnosti, dobrote, vjernosti, blagosti, uzdržljivosti« (usp. Gal 5,22 -23).

Međutim, za prakticiranje potpune vjere, odnosno crkvenosti, nije dovoljno povremeno živjeti i deklarativno pokazivati svoju vjeru, a najveći dio života biti na distanci prema Isusu i prema njegovoj Crkvi. Osim toga, nedostatno je biti aktivan u jednoj dimenziji vjere, a u drugoj ili drugim dimenzijama biti pasivan i samo s vremena na vrijeme biti vjernički raspoložen i orijentiran. Potrebno je, naime, biti trajno ispunjen i nošen Kristovim Duhom. Stoga, kad govorimo o potpunoj pripadnosti Isusu i Crkvi, govorimo o **prihvatanju** i poistovjećivanju kršćanina sa **svim dimenzijama vjere**, a to su:

- prihvaćanje evanđeoskih odnosno vjerskih istina;
- sudjelovanje u sakramentalnom i molitvenom životu Crkve, koju vode biskupi na čelu s papom;
- življenje po evanđeoskim moralnim načelima;
- javno i deklarativno svjedočenje svoga kršćanstva u društvu.

Posuda za blagoslovljenu vodu (crkva sv. Anselma, Nin)

»Po krštenju je svako dijete uključeno u okupljanje prijatelja koji ga nikada neće napustiti u životu ili u smrti, jer su ti prijatelji Božja obitelj koja u sebi nosi obećanje vječnosti.

Ova skupina prijatelja, ova Božja obitelj u koju je dijete sada primljeno, uvijek će ga pratiti, čak i u danima patnje i mračnim noćima života, ona će mu dati utjehu, ohrabrenje i svjetlo. Ova obitelj, dat će mu riječi života vječnoga, riječi svjetlosti, kao odgovor na velike izazove života, te će mu ukazati na pravi put kojim mu je išti. Ona će također djetetu ponuditi ohrabrenje i utjehu, Božju ljubav kada smrt bude blizu, u mračnoj dolini smrti. Dat će mu prijateljstvo, dat će mu život. Ovi potpuno vjerodostojni suputnici nikada neće nestati.«

Benedikt XVI.

»Mladi ljudi trebaju otkriti svoju vlastitu karizmu: Što ja mogu? Što mi leži? Na što se osjećam pozvan? Što je moje poslanje? Potvrda hoće odvratiti pogled mladoga čovjeka od ispunjenja njegovih vlastitih potreba, da se uvijek ne pita: 'Što mi to donosi?' On se mora, naprotiv, pitati: 'Što ja mogu donijeti? Na što sam poslan? Koja zadaća čeka na me? (...) Potvrdi kao jačanju kršćanskoga života pripada i vježbanje zdrave askeze. (...) Askeza znači vježbanje nutarnje slobode. Gdje sam ovisan o konzumiranju, o mišljenju drugih, o potvrđivanju od strane drugih? Gdje mogu reći 'ne'? Mogu li se odreći ili moram svaku potrebu odmah zadovoljiti? Tko se ne može odricati, nikada neće moći razviti snažnu osobnost.«

Anselm Grün

PITANJA I ZADACI

1. Što se podrazumijeva pod pojmom kršćanska inicijacija?
2. Što znači krstiti? Navedi i objasni vrste krštenja.
3. Navedi i objasni učinke krsne milosti.
4. Koji sakrament donosi povećanje krsne milosti? Objasni povezanost tih dvaju sakramenata.
5. Navedi i objasni znakove kršćanske zrelosti.

SAŽETAK

Svi su vjernici po sakramentu krštenja primili Duha Svetoga, svi su prijateljevani Kristu, svi su djeca Božja i baštini vječnoga života. Svi su pozvani na svetost života, koja se sastoji u ljubavi. Svi su međusobno povezani kao braća i sestre. Po sakramentu Duha Svetoga krštenik se potpunije i na osobniji način uključuje u Crkvu. Time potvrđenik postaje sposobniji i obvezatniji sudjelovati u poslanju i izgradnji Crkve, preuzimajući u njoj službe i odgovornosti kao njezin punopravni član.